

Tötterman

6.11.2025

352/04.01.01/2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous 10.11.2025

Asia: HE 109/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Yleistä lakiesityksestä

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta pyytää kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 109/2025 vp). Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Esityksen tavoitteena on keventää aktivointisuunnitteluun liittyviä viranomaistehtäviä ja purkaa eri suunnitelmien välisiä päällekkäisyyksiä. Näin sillä osaltaan turvattaisiin hyvinvointialueiden henkilöstöresurssien riittävyyttä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia siten, että aktivointiehto ja -suunnitelmien laatiminen jäisivät voimaan vain toimeentulotukea saavien työttömien osalta. Työttömyysetuuteen oikeutettujen työttömien osalta työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetussa laissa tarkoitettu monialainen työllistymissuunnitelma korvaisi aktivointisuunnitelman kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumisen perusteena. Esityksellä poistettaisiin voimassa olevan lain 1 §:ssä mainittu pitkään jatkuneen työttömyyden kriteeri. Lakiesitys perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen asiakastyötä tekevien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten hallinnollisen työn taakan vähentämisestä.

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT:n kanta esitettyihin muutoksiin

Ehdotetun muutoksen katsotaan vähentävän sekä hyvinvointialueiden että työvoimaviranomaisten kustannuksia, kun velvollisuus laatia aktivointisuunnitelma poistuisi työttömyysetuutta saavien osalta. Hallituksen esityksen vaikuttavuusarvioinneissa kuitenkin todetaan, että arviot kustannusten vähentymisestä sisältävät runsaasti epävarmuutta.

Ohjautuminen kuntouttavaan työtoimintaan riippuisi jatkossa osittain työttömän toimeentulon turvaavan etuuden perusteella. Se säilyisi edelleen viimesijaisena palveluna työttömille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä takia kykenisi osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin tai työhön. Hyvinvointialue laatisi aktivointisuunnitelman toimeentulotukea saavalle asiakkaalle tarkistettuaan ensin, onko henkilölle tehty työvoimaviranomaisen toimesta työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) 38 § mukaisesti laadittu työllistymissuunnitelma tai aika varattuna 31 § alkuhaastatteluun. Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 2a § perusteella 17–64-vuotiaan toimeentulotukea hakevan

Tötterman

6.11.2025

352/04.01.01/2025

tulee, joitakin laissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta, ilmoittautua työnhakijaksi työvoimaviranomaisessa. Laiminlyönti voi vaikuttaa toimeentulotuen perusosaa vähentävästi, mutta hyvinvointialueiden velvollisuuteen laatia aktivointisuunnitelma tällä ei olisi vaikutusta myöskään jatkossa. Hyvinvointialueet voisivat esityksen mukaan kohdentaa paremmin resurssinsa enemmän palvelutarpeessa oleviin, kun aktivointisuunnitelma laadittaisiin vain toimeentulotukea saaville. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT pitää esityksen tavoitetta tältä osin kannatettavana.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT kuitenkin näkee esityksessä myös hyvinvointialueille riskinä paineen laajentaa kuntouttavaa työtoimintaa nykyistä laajemmalle kohderyhmälle ja samalla sitoa henkilöstöresursseja sen mukaisti. Lain 1 §:stä poistettaisiin esityksellä maininta pitkään jatkuneesta työttömyydestä, koska siihen ei sovellettaisi työttömyyden kestoon perustuvia kriteerejä työttömyysetuuteen oikeutettujen henkilöiden osalta. Säännöskohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että muutoksesta huolimatta kuntouttava työtoiminta olisi luonteeltaan viimesijainen palvelu, joka olisi tarkoitettu niille työttömille, jotka eivät työ- ja toimintakykynsä takia kykenisi osallistumaan työvoimaviranomaisen ensisijaisiin palveluihin tai työhön.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:n näkemyksenä on, että viimesijaisuuden säilymisestä huolimatta kuntouttavan työtoiminnan asiakaspiiriä oltaisiin nyt laajentamassa alkuperäisestä. Alkuperäisen lain esitoissa (HE 184/2000) kuvataan säännöskohtaisissa perusteluissa lain tarkoituksiksi: "parantaa pitkään työttömänä olleen henkilön työllistymismahdollisuuksia. Tavoitteen saavuttamiseksi koko maahan luotaisiin yhtenäiset puitteet pitkäaikaistyöttömien työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi velvoittamalla työvoimaviranomainen ja kunta laatimaan aktivointisuunnitelma yhdessä pitkään työttömänä olleen henkilön kanssa. Tämän lain tarkoituksena olisi luoda uusi viimesijainen toimintamuoto pitkäaikaistyöttömille siten, että se avaisi heille väylän suoraan työhön tai ensiksi työvoimahallinnon ensisijaisiin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin ja sen jälkeen työhön." Jatkossa kuntouttavaan työtoimintaan voisi ohjautua myös muut kuin pitkään työttömänä olleet.

Alkuperäisen lain tarkoituksen mukaisesti kuntouttavaa työtoimintaa on kehitetty vastaamaan nimenomaan pitkittyneeseen työttömyyteen liittyviään palvelutarpeeseen. Muuttunut säännös perusteluineen paitsi laajentaa kuntouttavan työtoiminnan piiriin kaikki työttömät myös siirtää tarkoitusta työllistymismahdollisuuksien edistämisestä työ- ja toimintakyvyn puutteisiin vastaamiseen. Nostamalla perusteluissa työ- ja toimintakyky keskeiseksi käsitteeksi hämärretään vastuunjako hyvinvointialueiden ja lakisääteisesti ammatillista kuntoutusta järjestävien ja korvaavien tahojen (Kansaneläkelaitos, työeläkelaitokset) välillä.

Lisäksi 15 §:stä poistettaisiin maininnat työmarkkinatuesta, työttömyyspäivärahasta ja työvoimaviranomaisesta. Jatkossa työttömyyden vuoksi toimeentulotukea pääasiallisena tulonaan saava voisi tehdä hyvinvointialueelle pyynnön järjestää kuntouttavaa työtoimintaa ennen määräaikaisten täyttymistä. Tällöin hyvinvointialueen ja työvoimaviranomaisen on järjestettävä henkilölle tilaisuus tulla kuulluksi. Näin ehdotetun 15 §:n seurauksena voivat erilaiset kuulemiset lisääntyä, jotka sitovat ennakoitua enemmän hyvinvointialueiden henkilöstöresursseja ja lisätä näin kustannuksia.

Tötterman

6.11.2025

352/04.01.01/2025

KT:n näkemyksenä on, että asiakaspiiriin tehtävien muutosten ja erilaisten kuulemisten lisääntymisen myötä lakiesityksen taloudelliset vaikutukset hyvinvointialueiden talouteen ovat suunnitelmien laatimiseen tehtävien säännösmuutosten seurauksia laajempia. Siksi vaikutusarviointeihin hyvinvointialueiden osalta on syytä suhtautua erittäin suurella varovaisuudella. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT ei tämän vuoksi pidä perusteltuna sitä, että lakiesityksellä vähennettäisiin valtion rahoitusta hyvinvointialueille, vaikka odotettu rahoitusmuutos olisikin vähäinen.

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT pitää myös epätodennäköisenä esityksen olettamaa, että uudistuksen myötä työvoimaviranomaisen tehtävät tulisivat vähentymään. Esityksen vaikutusarvioinnissa esitetään, että monialaisessa yhteistoimintamallissa asioivien henkilöiden määrä tulisi jatkossa kasvamaan. Uudistuksen myötä työvoimaviranomaisen tulisi kyetä nykyistä laajemmin arvioimaan työvoimapalveluiden järjestämislain 37 § 1 mom. 2) kohdassa tarkoitettua työnhakuun ja työllistymisen edellytyksiin vaikuttavaa työ- ja toimintakykyä. Työvoimaviranomaisen pitäisi pystyä käytännössä myös arvioimaan työttömyysturvaa saavan asiakkaan tarvetta kuntouttavaan työtoimintaan ja ohjata tällainen asiakas työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain (381/2023) 3 § mukaiseen monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Osaamisvaatimusten lisääntymisen lisäksi KT pitää todennäköisenä, että uudistus tulee lisäämään myös asiakkaan alkuhaastatteluun ja työllistymissuunnitelmaan käytettävää asiakaskohtaista aikaa.

Vaikea työllisyystilanne on lisännyt monilla työllisyysalueilla virkailijakohtaista kuormitusta sekä määrällisesti (työnhakijamäärien kasvu) että laadullisesti (pitkäaikaistyöttömyyden kasvu). Lisäksi työttömyysturvan rahoitusvastuusta koituvien kustannusten odotetaan ylittävän 100 miljoonalla eurolla valtionosuusjärjestelmän kompensaatiotason. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT esittää huolensa työvoimapalveluiden rahoituksen riittävydestä ja esittää, että myös nyt käsiteltävän uudistuksen vaikutuksia tullaan seuraamaan.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUETYÖNANTAJAT KT